

ὁ καταρτισμὸς εἶναι οὐχ ἥττον σπουδαῖος; Οὐαὶ τῇ οἰκοδομῇ ἧτις στερεῶς μὲν στεγάζεται, σαθρῶς δὲ θεμελιούται! καὶ ἀπεκλείσθη ἐβελονταὶ τοῦ ἐντιμωτέρου βαθμοῦ, πολὺ ἀνωτέραν τιμὴν διὰ τῆς αὐταπαρνήσεως κομισάμενος ταύτης. Ἐξ ἐναντίας δὲ μετὰ πάσης προθυμίας ἐδέξατο τὴν καὶ τῇ φρενὶ καὶ τῇ καρδίᾳ του προσφιλεστάτην ἐντολήν του νὰ διδάξῃ ἐν τῇ ἱερατικῇ σχολῇ ἧς αὐτὸς σχεδὸν προῦκάλεσε καὶ τὴν σύστασιν, καὶ ἐν ἀπουσίᾳ διευθυντοῦ, διεκόσμη καὶ συνετήρει διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν νέων παντοδυνάμου ἐπιρροῆς του, τὴν ἱεράν ταύτην κυψέλην, ἐν ἣ παρασκευάζεται τὸ μέλι τῆς πίστεως καὶ ἐνταῦθα ὁ θάνατος τὸν ἐνέδρευσε πρὸς ταύτην μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς βαδίζοντα, μὴ θελήσαντα οὐδὲ τῷ πανικῷ φόβῳ, οὐδὲ τῷ προφανεῖ κινδύνῳ νὰ θυσιάσῃ τὴν αὐστηρότητα τῆς τῶν καθηκόντων του ἐκτελέσεως.

Ὅτε δὲ πρὸ τριῶν ἐτῶν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμογενεῖς τὸν προσειάλεσαν, μισθὸν χιλιοδραχμῶν ὑποσχόμενοι, καὶ προθυμοὶ ν' αὐξήσωσιν αὐτὸν κατὰ τὸ ἥμισυ μηνιαίως, ἂν ἐπέτεινε τὴν ἀξίωσιν, ὁ Γεννάδιος ἀπεκρίθη ὅτι « πτωχὸς μὲν εἶναι, καὶ μ. ὅ ἡμισυμηνιαίως ἑκατονταετηρίδος ἀγῶνας οὐδ' ἄρτον ἔχει νὰ ἐγκαταλείψῃ εἰς τὰ τέκνα του, ἀλλ' ὅτι ὁ πόθος ὅλου τοῦ βίου του ἦν νὰ καταθέσῃ τὰ ὄστα του εἰς γῆν ἐλευθέραν. καὶ ὁ πόθος οὗτος ἐταλεύσῃ, φεῖ, τοσοῦτον ταχέως!

Εἰς γῆν ἐλευθέραν κεῖνται τὰ ὄστα σου, ἄνερ φιλόπατρι! κεῖται πλησίον τοῦ συναδέλφου σου ἐν τῷ εἴω, τὸ συνοδοιπόρου σου εἰς τὸν θάνατον, πλησίον τοῦ Βάμβα, τοῦ Λευκίου, τοῦ Πετρίτση, τοῦ Δ. Μαυροκορδάτου, τοῦ Δούκα, καὶ ὄσων ἄλλων συναγωνισαμένων τὸν ἱερόν ἀγῶνα τοῦ φωτισμοῦ, καὶ πέριξ ὑμῶν τοσοῦτοι κεῖνται οἱ διὰ τοῦ αἵματός των τὴν ῥίζαν τῆς ἐλευθερίας ἀρδεύσαντες. Ὡς χορεία ἱερά, ἢ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκείνῃ ἐποχῇ διαθυστῶν καὶ ἀγῶνων τὴν πατρίδα ἐκ τῶν ἰσχυρῶν τῆς τυραννίας λυτρώσασι, καὶ ἐξελοῦσα ἐκ τοῦ σκότους τῆς βαρβαρότητος! Εἶθε πνέῃ αἰωνίως ἐπὶ τῶν τάφων ὑμῶν ἡ αὔρα τῆς ἐλευθερίας, ἢ ἡ γαπήτατε, καὶ ἐκεῖθεν, ὑπὸ τῷ ἐνθουσιασμῷ ῥιπίζομένη ὡς σὰς διέφλογεν, εἶθε φέρηται ἐπ' ἅπασαν τὴν γῆν τῶν Ἑλλήνων, καὶ μέχρις οὐρανοῦ ἠύχθητε καὶ ἐμελετήτατε. Εἶθε ὡς χρυσοὶ ἀστέρες ἐπὶ τοῦ στερεώματος τῆς Ἑλλάδος λάμπωσι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐπὶ τῶν μεθ' ὑμᾶς γενεῶν, ἀναμνησκοντα αὐταῖς οἷσι ἦσθε καὶ οἷσι ὀφείλουσι νὰ εἶναι πρὸς τὴν πατρίδα καὶ αἱ ἀρεταὶ ὡς ἐσπεύρατε, εἶθε καρποφορήτωσιν, ὡς ὑμεῖς ἠύχθητε, πρὸς δοῦσαν καὶ μέγιστος τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἔστω ἄξιος ὑμῶν μισθὸς ἢ πάντων τῶν Ἑλλήνων εὐγνωμοσύνη, καὶ ἔστω εἰς τιμὴν καὶ ὄφελος τῆς πατρίδος, αἰωνία ἢ μνήμη ὑμῶν!

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΚΑΤΑ ΦΥΛΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΥΣ

δικιρέσεως τοῦ Ἀττικοῦ λαοῦ.

(Κατὰ τὸν Σχοίμαννον, περὶ τῶν παρ' Ἀθηναίους

Ἐκκλησιῶν συγγράψαντα

G. F. Schoemann de Comitibus Atheiensium).

—α—

Παρὰ πάντων ἱκανῶς τοῦτο ὁμολογεῖται ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἰς τέσσαρες ἦσαν διηρημένοι φυλὰς μέχρις οὗ ὑπὸ Κλεισθένην αὐξηθέντος τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν ἐκ τεσσαρῶν δέκα ἐγένοντο ἀλλ' οὐδεμία ἀμοιβολία ὅτι αἱ περὶ τούτων διατάξεις, ὅσας ἢ παράδοσις εἰς τὸν Κέρκωπα, Κρανῶν καὶ Ἐριχθόνιον ἀναφέρει, ὡς ἅπασαι αἱ περὶ τοσοῦτον μεμακρυσμένης ἐποχῆς τῶν ἀρχαίων διηγήσεις, διεδόθησαν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους οὐχὶ διὰ βεβαίων καὶ γνησίων τῶν γεγονότων μαρτυριῶν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν νεωτέρων συγγραφέων, οἵτινες ἐσπούδασαν ἐν τοῖς τῶν ποιητῶν μύθοις τὰς ἀρχαίας τῶν λαῶν ἱστορίας νὰ ἀνεύρωσιν, εἰς τὸ μέσον παρήχθησαν (ἴδε κατωτέρω). Καὶ νομίζω ὅτι οὐδεὶς ἀπ' ἐμοῦ θέλει διαφωνῆσαι, ἢ τὰ πάντα καθ' ἕκαστον νὰ λογισθῶσι καὶ ν' ἀποδειχθῶσιν ἀπαιτήσαι, ἐάν δυσχρησθῶ ὅτι οἱ τοὺς μύθους τούτους ὡς ἱστορίας πραγματευθέντες ἀπεπλανήθησαν τοῦ ἀληθοῦς καὶ μάτην ἐκοπίασαν.

Βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ Ἀττικὴ ἐξ αὐτῆς τῆς θέσεως καὶ φύσεως τοῦ ἐδάφους αὐτῆς εἰς τρία ἢ τέσσαρα μέρη εἶναι διηρημένη διότι ἐκ τῆς Μεγαρίδος τις εἰσερχόμενος εἰς αὐτὴν βλέπει πεδιάδας εὐρυτέρας, ὑπὸ ταπεινοτέρων καὶ ὀλιγοτέρων ὄρεων διακομμένας, αἵτινες ἐκτείνονται μέχρι τῶν ὄριων τῆς Βοιωτίας καὶ τῶν ὄρεων Πάρνηθος, Βριληστοῦ, Πεντελικοῦ καὶ Ἰμηστοῦ. Τοῦτο λοιπὸν τὸ μέρος τῆς Ἀττικῆς δι' αὐτὸ τοῦτο *Πεδίον* (1) καλεῖται τὸ δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν αὐτοῦ, ἐν ᾧ καὶ αἱ Ἀθηναί, παλλακίς συνειβήζουσιν οἰκίῳ ὀνόματι *Ἀκτὴν* ἢ ἀποκαλῶσιν (2). Ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ Πάρνηθος μέχρι τοῦ χωρίου Βραυρωῶνος, καὶ ὀλίγον ἴσως κατωτέρω μέχρι

(1) Παραλείποντες τούτους μεταγενεστέρους παραβίτομον τὰ χωρία τοῦ Θεουκυδίδου (B. 50 καὶ 56) ἐν αἷς ἀντιτίθεται τὸ *Πεδίον* πρὸς τὴν *Πάραλον* γῆν. « Οἱ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ ἔτεμον τὸ *πεδίον*, παρήλθον εἰς τὴν *πάραλον* γῆν καλουμένην μέχρι Λαυρίου, οὗ τὰ ἀργυρῶνα μεταλλάξαι ἔστιν Ἀθηναίοις καὶ πρῶτον μὲν ἔτεμον ταύτην, ἢ πρὸς Πελοπόννησον ἔρα, ἔπειτα δὲ τὴν πρὸς Εὐβοίαν τε καὶ Ἄνδρον τετραμήνην. » καὶ αἰεὶ δ' αὐτῶν ἐν τῇ πεδίῳ ὄντων, πρὶν τὴν παραλίαν γῆν εἰσελθεῖν. »

(2) Ὅθεν ὁ Αἰγέως, εἰς ὃν κατὰ τὴν τοῦ βασιλεῖος διανομήν αἱ Ἀθηναί καὶ οἱ περὶ αὐτὰς τόποι ἐλαχον, λέγεται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, τοῦ ὁποῖου τοὺς περὶ τούτου στίχους μετ' ὀλίγον θέλομεν παραθέσει, ὅτι παρέλαβε τὴν Ἀκτὴν. Ἰδε καὶ Ἀρποκρητίωνα καὶ Σουίθαν ἐν λ. Ἀκτῆ. Ἀπατάται λοιπὸν ὁ Πλάτωνος (De gentibus Atticis earumque

του ὄρους Ὑμηττοῦ καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Κυνουσοῦρας χώρα ἐλέγετο *Διακρία*, ὄνομα παραχθέν ἀπὸ τῶν πανταχοῦ παραγκειμένων ὄρεων (3). διότι ἐνταῦθα ὄφονται ὁ Πάρης, ὁ Βριλητός καὶ τὸ Πεντελικόν· δῆμοι δὲ ἔκειντο ὁ *Ραμνοῦς*, ἡ *Τρικόρυθος*, ἢ τὸ *Τρικόρυθον*, ὁ *Μοραβῶν* καὶ ἡ *Βραχίων*. Τὸ δὲ μεσημβρινόν τῆς Ἀττικῆς μέρος τὸ πρὸς νότον τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ τῶν ἀκρωτηρίων Ζωστήρος καὶ Κυνουσοῦρας μέχρι Σουνίου ἐν εἰδει γλώσσης ἐκτεινόμενον ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιβρεχομένης, ἐκαλεῖτο *Παραλιος* ἢ *Παραλία*, ἐνθα ἔκειτο ἡ *Δαμπρά* ἢ *Δαμπρά* τὸ *Δαύριον*, ὁ *Θορικὸς*, ὁ *Ποταμὸς* καὶ αἱ *Πρασιαί* (4). Εἰς ταύτην τῆς Ἀττικῆς γῆς τὴν διαίρεσιν εἶναι προσημασμένη ἐκείνη ἡ διήγησις τῶν ποιητῶν περὶ τῆς μεταξὺ τῶν υἱῶν τοῦ Πανδίωνος διανομῆς τοῦ Βασιλείου, περὶ ἧς ὁ Σοφοκλῆς ταῦτα ποιεῖ τὸν Αἰγέα λέγοντα (5).

Πατὴρ δ' ἀπελθὼν ὄρισ' εἰς Ἀκτὴν ἐμοὶ
προσειὶα νέμας τῆς δὲ γῆς τῶν δ' αὖ Λύκω
τὸν ἀντίπλευρον κῆπον Εὐβοίας νέμων,
Νίσω δὲ τὴν ἀνόμαλον ἐξαιρεῖ γῆονα
Σκείρωνος ἀκτῆς τῆς δὲ γῆς τὸ πρὸς νότον
ὁ σκληρὸς οὖτος καὶ γίγαντας ἐκτρέφων
εἶλεγε Πάλλας.

Τούτων τῶν μερῶν τὸ μὲν εἰς τὸν Νίσω λαχὼν εἶναι ἡ Μεγαρίς, περὶ τῆς ὁποίας βεβαία ὑπάρχει φήμη, ὅτι ποτὲ, πρὸ τῆς δωρικῆς ἐπιδρομῆς, συγκατελέγετο εἰς τὴν Ἀττικὴν τὸ δὲ εἰς τὸν Πάλλαντα δοθέν εἶναι ἡ Παραλία, τὸ δὲ εἰς τὸν Λύκον ἡ Διακρία, διότι ὅλον τοῦτο τὸ τμήμα καταντικρὺ τῆς Εὐβοίας ἐκτείνεται εἰς δὲ τὸν Αἰγέα ἢ Πεδιαιά χώρα ἔλαχε, τῆς ὁποίας τὸ μὲν παρὰ τὴν θάλασσαν, ἐν ᾧ καὶ αἱ Αἰθῆναι ἔκειντο, Ἀκτὴ, τὸ δὲ μεσόγειον Πεδίον ἐκαλεῖτο, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἀλλ' ὅλην τὴν αὐτοῦ μοῖραν ὁ Αἰγεὺς ἀπ' ἐκείνου τοῦ μέρους, ἐν ᾧ τὸ ἄστυ ἔκειτο, ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, *Ἀκτὴν* ὀνομάζει (6).

cum tribubus nexu, Marburg 1811. σ. 8), νομίζων ὅτι πᾶσα ἡ ἀπὸ τοῦ Σουνίου μέχρι τοῦ Ἰσθμοῦ παρὰ τὴν θάλασσαν χώρα ἐκαλεῖτο Παραλία· ὅπου δὲ καὶ αὐτὸ τὸ παρὰ τὸ ἄστυ παράλιον Παραλία λέγεται, ὡς παρὰ Στράβωνι Θ'. σ. 400 καὶ ἀλλχ', τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι προσηγορικὸν καὶ οὐχὶ τῆς παραλίας ταύτης κύριον.

(3) *Παύσιος* ἐν λ. *Διακρίαι* καὶ αὐτόθι *Ἀλβέρτον* τόμ. Δ'. σ. 947. Καὶ ἐκ τοῦ *Προδότου* (Α, 59) εἶσιν εἰκάσαι ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Διακρίας, οἱ κοινῶς *Διακριοί* λεγόμενοι, καὶ Ὑπεράκριοι ὀνομάζοντο βεβαίως διότι ὡς πρὸς τοὺς λοιποὺς, *Παράλιους* καὶ *Πεδιαιούς*, πέραν τῶν ὄρεων κατοικοῦν. Π δὲ τοῦ *Παλμερίου* ἐρμηνεία τῶν ὀνομάτων ἀπὸ τῶν εἰν ἄκραν (Σουνίου καὶ Κυνουσοῦρας) καὶ ἀπὸ τοῦ ἑπέρτην ἄκραν (Σουνίου) οἰκεῖν δὲν συμβιβάζεται μετὰ τῶν τῆς Διακρίας καὶ παραλίας τῶν ἀρχαίων μαρτυριῶν.

(4) Παρὰ τὸν Σουλῆαν, Στέφανον τὸν Βυζάντιον καὶ Ἡσύχιον ἴδα τὸ ἀνωτέρ. μνημον χωρίον τοῦ Θουκυδίδου, ἐνθα γίνεται ἐναργῆς διάκρισις μεταξὺ τοῦ ἀριστεροῦ καὶ δεξιοῦ τῆς παραλίας μέρους.

(5) Ἰδ' *Σοφοκλέους* *Ἀποσπασμ.* παρὰ Στράβωνι Θ'. σ. 392. — Οὕτω διορθώθησαν οἱ στίχοι ὑπὸ Κασσιωδῶνος.

(6) Ὅτι καὶ τῶν πελαίων ἡ γνώμη περὶ ταύτης τῆς διαίρεσεως ἦτον αὕτη, γίνεται καταφανὲς ἐκ τῶν τοῦ Σχολιαστοῦ τοῦ *Ἀριστοφάνους* (Σφηξί 1218). « Τὴν δὲ χώραν

ταῦτα ἦτον ἀνάγκη νὰ προταχθῶσιν, ἵνα καὶ τὰ λοιπὰ εὐκολώτερον ἐννοηθῶσιν. Διότι μεταξὺ τῶν ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα πρὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἴωνος ἀποδίδονται εἰς τὰς φυλάς, τέσσαρα εἶναι τὰ εὐκόλως ἀναγνωρίζόμενα ὡς αὐτὰ ἐκεῖνα ὄντα, τὰ ὁποῖα καὶ εἰς μεταγενεστέραν ἐποχὴν ἦταν ἐν χρήσει πρὸς δῆλωσιν τῶν μερῶν τῆς Ἀττικῆς. εἶναι δὲ τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα τὰ ἐξῆς: *Κεκροπίς* μὲν, *Αὐτόχθων*, *Ἀκταία* καὶ *Παραλία* τὰ ὑπὸ τοῦ Κέκροπος· *Κραναῖς* δὲ, *Ἀθίς*, *Μεσογαία* καὶ *Διακρία* τὰ ὑπὸ τοῦ Κραναοῦ, ὡς λέγεται, δοθέντα εἰς τὰς φυλάς (7). Ἀλλ' ὅτι μὲν ἡ *Μεσογαία*, ὅ ἐστιν ἡ μεσόγειος, εἶναι ἡ αὐτὴ τῆ Πεδιαιά, περιττὸν νὰ εἰπωμεν (8) ὅτι δὲ καὶ οἱ τὴν ὑπαρξιν τῶν ὀνομάτων τούτων τῶν φυλῶν παραδώσαντες ἡμῖν συγγραφεῖς εἰς τὰ τμήματα ἐκεῖνα τῆς γῆς ἀπέδλεψαν, καὶ μετὰ τῆς διαφορᾶς τῶν θέσεων ἠθέλησαν καὶ φυλῶν διαφορὰν νὰ συνδέσωσι, καὶ οἰκοθεν πρόδηλον εἶναι, καὶ νὰ ἀποδειχθῆ δύναται ἐκ τοῦ χωρίου Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου (9), ὅστις εἰς ταύτην τῶν Πανδιονιδῶν τὴν ἱστορίαν ἀφορῶν, τὴν εἰς τὸν Πάλλαντα λαχοῦσαν Διακρίαν λέγει φυλὴν τῆς Ἀττικῆς.

Οὕτω λοιπὸν ὁποῖοι μὲν οἱ *Διακριοί*, *Παραλίοι* καὶ *Μεσογαῖοι* ἐνομισήσαν, οἰκοθεν ἑκαστός ἐννοεῖ καὶ τῶν Ἀκταίων δὲ τὸ ὄνομα δὲν ἀμφισβάλω ὅτι παρήχθη ἐκ τῆς ἐν τῇ Ἀκτῇ κατοικίας, εἰ καὶ δισχυρίζονται ὅτι καὶ Ἀκταῖος βασιλεὺς ὑπῆρξε. Τῆς δὲ Κεκροπίδος, Κραναίδος καὶ Ἀθίδος τὰ ὀνόματα ἀναμφισβόλως ἀπὸ τοῦ Κέκροπος, Κραναοῦ καὶ τῆς τούτου θυγατρὸς Ἀθίδος παρήχθησαν. Ἀλλ' ἐνταῦθα δικαίως ἠέλεε κινήσει τὴν ἀπορίαν ἡμῶν ὁ τοσοῦτον παράδοξος ὀνομασίας τρόπος. Τί δηλονότι; Συγχρόνως δύο μὲν φυλαί, ἡ Παραλία καὶ ἡ Ἀκταία, ἀπὸ τῶν τόπων, αἱ δὲ λοιπαί, ἡ Αὐτόχθων καὶ ἡ Κεκροπίς, ἀπὸ τῆς καταγωγῆς ἢ ἀπὸ τοῦ ἡγεμόνος ὀνομασίησαν! ὁμοίως δὲ μετὰ ταῦτα ἡ μὲν Διακρία καὶ ἡ Μεσογαία ἀπὸ τῶν τόπων, ἡ δὲ Κραναῖς καὶ ἡ Ἀθίς ἀπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ! Καὶ βεβαίως ἐκ τῶν τεσσάρων ἐκείνων πρώτων ἡ Αὐτόχθων καὶ Κεκροπίς δὲν ἐδύναντο ἄλλους νὰ σημαίνωσι παρὰ

τὴν Διακρίαν Πανδιονά φασὶ τοῖς υἱοῖς διακρίματα τὴν ἀρχὴν, Λύκω δοῦναι. Αἰγεὺς δὲ τὴν περὶ τὸ ἄστυ, Πάλλαντι δὲ τὴν Παραλίαν, Νίσω δὲ τὴν Μεγαρίδα. »

(7) *Ἰούλ.* Πολυδεύκην Η, 409 Στέφαν. Βυζάντ. σ. 55. Ἀλλ' ἐπειδὴ παραδέχονται, ὅτι καὶ Ἀκταῖος ἀρχαῖος βασιλεὺς ὑπῆρξεν, ἀμφισβόλον δυνατόν νὰ ἦναι, ἂν ἀπο τούτου, ἢ ἀπὸ τῆς Ἀκτῆς μᾶλλον παραχθῆν τὸ τῆς Ἀκταίας φυλῆς ὄνομα ἐνόμισαν οἱ συγγραφεῖς. ἐπὶ τῇ ἀξιοπιστίᾳ τῶν ὀνομάτων στηριζόμενοι ὅτι Πολυδεύκης καὶ οἱ λοιποὶ τὴν τῶν φυλῶν ταύτην διαίρεσιν ἀναφέρουσι.

(8) Καὶ ἴσως αὕτη ἡ φυλὴ, ἡ Μεσογαία, παρ' ἄλλων *Πεδιάς* ἐκλήθη· διότι παρὰ Στεφ. τῷ Βυζαντίῳ ἀναγιγνώσκειται (σ. 538). « Ἐστὶ δὲ καὶ Πεδιάς φυλὴ τῆς Ἀττικῆς. »

(9) Στέφαν. Βυζάντ. ἐν λ. *Διακρία* σ. 236. Ὁ συγγραφεὺς, ὃν ὁ Στέφανος καθηγεμόνα προσετήρατο, κατὰ τοῦτο τοῦ Σοφοκλέους διαφωνεῖ, καθ' ὅτι τὴν Διακρίαν τῷ Πάλλαντι ἀπονέμει, ἥτις κατὰ Σοφοκλῆα τῷ Λύκῳ ἐδόθη. Ἀλλὰ

τούς Μεσογαίους καὶ Διακρίους· ἐκ δὲ τῶν τελευταίων ἢ Κραναίς καὶ ἢ Ἀτθίς τινὰς ἄλλους παρὰ τοὺς Ἀκταίους καὶ Παραλίους; ὥστε λίαν παραδόξως μεταδληθέντος εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ τρόπου τῆς ὀνομασίας, οἱ μὲν πρότερον ἀπὸ τῆς καταγωγῆς ἢ ἀπὸ τῶν ἡγεμόνων ὀνομασθέντες, μετὰ ταῦτα, καταργηθέντων τῶν προτέρων ὀνομάτων, ἀπὸ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ κατοικοῦν, ἐπρεπε νὰ λάβωσι τὸ ὄνομα. Οἱ δὲ πρότερον ἀπὸ τῶν κατοικίων, ὕστερον ἀπὸ βασιλικῶν ὀνομάτων· ἀλλὰ τούτων τὴν αἰτίαν καὶ τὸν πιθανὸν λόγον οὐδεὶς δύναται νὰ κατανοήσῃ. Ἐπειτα ἵνα παραλείψω τὰ λοιπὰ, ἐπειδὴ ὁ Κέκροψ ἐν τῇ Ἀκτῇ πόλιν ἐθεμελίωσεν, ἐπόμενον ἦτο ταύτης μᾶλλον οἱ κάτοικοι παρὰ τοὺς τῆς Διακρίας ἢ Μεσογαίας νὰ ὀνομασθῶσιν ἀπ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν πρέπει τις νὰ εἶναι πολὺ ἀκριβῆς ἐν τούτοις.

Ὅθεν εἶμαι πεπεισμένος ὅτι πάντα τὰ περὶ τῶν τοῦ Κέκροπος, Κραναοῦ καὶ Ἐρεχθίδος φυλῶν διηγήματα δὲν στηρίζονται ἐπὶ τινος ἀρχαίας τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους συμβάντων φήμης, ἀλλ' ὀφείλονται εἰς τὴν ἀγχίνουσαν τῶν κατὰ τὴν ἰδίαν νοητικὴν ἰκανότητα καὶ ἐκ προλήψεως πραγματευομένων καὶ ἐρμηνευόντων τοὺς ποιητικὸς μύθους. Διότι τὸ πάλαι μέγα πλῆθος μύθων ἀττικῶν ὑπῆρχε, διαθρυλλούντων τὴν καταγωγὴν τοῦ λαοῦ, τὰς ἀρχὰς τῆς πολιτείας, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν νόμων τὴν ἐρεῦρεσιν. Ἀλλὰ τοὺς πλείστους αὐτῶν κατεκάλυψεν ἤδη πρὸ πολλοῦ ἡ λήθη· καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς ὑπομείναντας τὴν ἀρχαιότητα δὲν γνωρίζομεν ἐξ αὐτῶν τῶν ποιημάτων τῶν ποιητῶν, ἀλλὰ κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν βιβλίων τῶν μυθογράφων, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, φαίνεται, μόνους τοὺς ὑπὸ τῆς μούσης μεγάλου τινὸς ποιητοῦ ἐξευγενισθέντας ἐξέλεγον, τοὺς δὲ ὑπὸ μικρῶν ποιητῶν πλεττομένους παρέβλεπον, ἀναξίους διηγήσεως καὶ γνώσεως θεωροῦντες αὐτούς. Καὶ ἀναμφισβότως ὑπῆρξαν πολλοὶ μῦθοι, τῶν ὁποίων οἱ αὐτουργοὶ ἐντελῶς ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ἠγνοοῦντο, καὶ οἵτινες οὐδέποτε εἰς γραφὴν παραδοθέντες, εἰς ὀλίγων μόνον ἀνθρώπων στόματα ἔζησαν, μέχρις οὗ κατ' ὀλίγον ἐξηρανώθησαν. Τούτου τοῦ εἶδους, νομίζω, ὑπῆρξεν ὁ περὶ τοῦ Πορφυρίωνος, Κολαίνου καὶ ἄλλων βασιλέων τοῦ Κέκροπος ἀρχαιότερων μῦθος, τὸν ὁποῖον πάλαι ποτὲ διηγοῦντο οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς (10). Ἀλλ' ἐν τοῖς καὶ νῦν ἐτι σωζομένοις μύθοις οὐδὲν ἴχνος σώζεται ἐξ οὗ δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι παρεδόθη τε ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περὶ ταύτης τῶν φυλῶν τῆς διαίρεσεως. Ἀλλ' ἤθελέ τις ὑπονοήσῃ ὅτι ἡ διηγητικὴ αὕτη ἀπέρρευσεν ἐκ μύθων ἀπολετηθέντων, ἐξυμνησάντων τὴν ἱστορίαν καὶ τὰς διατάξεις τοῦ Κέκροπος καὶ Κραναοῦ· καὶ ἐγὼ δὲ αὐτὸς ἄλλοτε δὲν ἀπέσχον ταύτης τῆς γνώμης· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἔκρινα ὀρθὸν νὰ ἀπορρίψω αὐτήν, ἀναλογισθεὶς ὅτι μετὰ μεγίστης συμφωνίας παρὰ πάντων τοῦτο πα-

ρεδόθη ἡμῖν, ὅτι ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τοῦ Κέκροπος, τῆς Ἀτθίδος, τοῦ Κραναοῦ καὶ τοῦ Ἀκταίου ὀνομάσθησαν τὸ πάλαι οὐχί τινὰ μόνον τῆς χώρας ἢ τοῦ λαοῦ μέρη, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀττικὴ ὅλη καὶ ἅπας ὁ λαός (11). Τοῦτο δὲ λεγόμενον οὐδὲν ἄλλο σημαίνει, εἰμὴ ὅτι οὕτω μετεχειρίσθησαν αὐτὰ οἱ ποιηταί. Κοι τοῦ μὲν Κραναοῦ τὸ ὄνομα, ἐν ᾧ πραγματικῶς εἶναι ἐπίθετον (12), ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἤρχετε νὰ ἐκλαμβάνηται ἀντὶ κυρίου ὀνόματος, καὶ τότε ἐπλάττετο βασιλεύς τις, ἐξ οὗ τὸ ἐπίθετον παρήγετο. Ὡσαύτως ἐν ᾧ Ἀκτῇ κυρίως ὀρισμένον τῆς Ἀττικῆς μέρος ἐδήλου, καὶ ὀλόκληρος ὅμως ἡ χώρα, ὡς ἐκτεταμένην ἔχουσα παραλίαν, Ἀκταία ἐκλήθη καὶ ἐντεῦθεν οἱ ποιηταί βασιλεῖα ἐπλάσαν Ἀκταίων, ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματος δῆλον τούτου ὀνομαθείσης τῆς χώρας (13). Καίτοι δὲ ὁ Κέκροψ καὶ ἡ Ἀτθίς οὐδέποτε ἔζησαν, τούτων ὅμως τὰ ὀνόματα δὲν εὐδύναντο τοσοῦτον τολμηρῶς καὶ ἀνευ λόγου νὰ πλάσωσι, χωρὶς ν' ἀκολουθήσωσι παλαιὰν τινὰ φήμην, μαρτυροῦσαν ὅτι ποτὲ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι Κέκροπος ἢ Κεκρόπιαι ὀνομάσθησαν, ἢ δὲ Ἀττικὴ Ἀτθίς (14). Οὐδὲ βλέπω τὸν λόγον, δι' οὗ πρέπει νὰ ἀμφισβάλωμεν περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης τῆς φήμης. Τούτου δὲ ὀλιγώτερον πιθανὸν πρέπει νὰ φαίνεται ὅτι παλαιὸς τις ποιητὴς τὰ ὀνόματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα πάντες οἱ λιτικοί, πρὸς τὴν φήμην ἐκείνην συναδόντες ἀπέδωκαν εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἀττικὴν καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ εἰς μόνον τὰ μέρη ἀπέειμε κατὰ τοσοῦτον μάλιστα παραδόξον ὀνομασίας τρόπον, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται. Ὅθεν πιθανώτερα φαίνεται ἡ γνώμη ὅτι ἅπασα ἡ περὶ τῶν φυλῶν τούτων διήγησις προήλθεν ἐκ τινος τῶν συγγραφέων τῶν ἐκ ποιητικῶν μύθων τὰς ἀρχαιολογίας τοῦ ἀττικοῦ λαοῦ συρραψάντων· καὶ τοιοῦτοι οὐκ ὀλίγοι ἐν παρόδῳ καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν γραμματικῶν ἀναφέρονται (15). Ἐκ τούτων τις λοιπὸν τῶν συγγραφέων, γνωρίζων ὅτι αἱ μέχρι Κλεισθένους διατηρηθεῖσαι φυλαὶ δὲν συνεστήθησαν πρὸ τοῦ Ἰωνος, ζητῶν, ποία ἄρα πρὸ ταύτης τῆς ἐπαχῆς ἢ τοῦ λαοῦ διαίρεσις, ἐπειδὴ ἐν παρόδῳ ἐν τοῖς περὶ Κέκροπος καὶ Κραναοῦ πραγματευομένοις πονήμασιν εἶδεν ὑπάρχοντα τὰ ὀνόματα *Αὐτόχθονες*, *Κεκροπίδες*, *Κραναοί*, *Ακταῖοι*, πρὸς δὲ τούτοις καὶ *Μεσογαῖοι*, *Παραλία*, *Διακρία*, *Ατθίς*, ἐνόμισεν ὅτι εἰς ταύτην τῶν ὀνομάτων τὴν διαφο-

(11) Ἴδε τοὺς ὑπὸ Μεύριου παρεθεθέντας συγγραφεῖς Regn. Attic. βιβλ. I. κεφ. 6, 7, 13, 14.

(12) Σημαίνειν σκληρῶν, τραχῶν, βραχυῶν· ὁ δὲ περὶ Ὀμῆρω χαρακτηρίζεται δι' αὐτοῦ ἡ Ἰθάκη· παρὰ Πινδάρῳ ἢ Δῆλος καὶ αἱ Ἀθῆναι, ὡς καὶ περὶ Ἀριστοφάνει λέγεται ἡ τελευταία «κρναὰ πόλις» καὶ ἀπλῶς «ἡ Κρναία» I. II.

(13) Ἀληθέστατα περὶ τῶν μυθωδῶν τούτων ἡρώων ἐφρόνησεν ἤδη ὁ Φιλόχορος κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλάτωνος. «Τὸν γὰρ μετὰ ἔργον Ἀκταίων ἢ τὰ πλεονάζοντα ὀνομάτων οὐδὲ γενέσθαι φησὶ Φιλόχορος» εἰδ. Ἐυδίου σημειώσ. εἰς Ἀπολλοδ. σ. 320.

(14) Περὶ μὲν τῆς Ἀτθίδος βίβλιον εἶναι τὸ πρῶμα· περὶ δὲ τοῦ Κέκροπος ἴδε Βουττιμῆνον ἐν λεξιλόγ. σ. 67.

(15) Ἴδ. Ἐυδίου ἐνθ. ἀνωτ. σ. 319.

βιβλίως αἱ τοιαῦτα· φῆμαι ἄλλως περὶ ἄλλων παρεδίδοντο ὅπερ καὶ ὁ Στράβων μαρτυρεῖ (Θ'. 392.)

(10) Πausan. ἐν Ἀττικ. ιδ'. § 6 καὶ λα. § 3.

ρὰν εἶρε τὴν ζητούμενην τοῦ λαοῦ διαίρεσιν καὶ τῶν φυλῶν τὸν διορισμόν (16).

Ὁμοίως πρέπει νὰ κρίνωμεν καὶ περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἐριχθονίου, ὡς λέγεται, ἐπινοηθέντων ὀνομάτων τῶν φυλῶν: Διάς, Ἀθηναίς, Ποσειδωνία, Ἡφαιστίας, ἀπὸ τοῦ Διὸς, τῆς Ἀθηνᾶς, τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τοῦ Ἡφαιστου. Καὶ ὅτι μὲν ἀπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἅπαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐκλήθησαν, τοῖς πᾶσιν εἶναι γνωστὸν· ὅτι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ Ποσειδῶνος παρὰ ποιηταῖς τοῦλάχιστον ἡ Ἀττικὴ Ποσειδωνία ὀνομάσθη, ὁ Στράβων μαρτυρεῖ (17), καὶ οὐδεμία δυσκολία ἐκ τῶν μύθων νὰ κατανοήσῃ τις τὸν λόγον τῆς τοιαύτης ἐπωνυμίας. Ἐπιδικαιότερον ἀπὸ τοῦ Ἡφαιστου ἐδύναντο νὰ ἐπονομασθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι, καυχώμενοι ὅτι ἦσαν αὐτόφθορες, διότι οἱ αὐτόφθορες συνήθως νομιζόνται υἱοὶ τοῦ Ἡφαιστου καὶ τῆς Γῆς, ὡς ὁ Κέκροψ καὶ Ἐριχθόνιος (18), καὶ διὰ τοῦτο φαίνεται, καὶ παρ' Αἰσχύλῳ οἱ Ἀθηναῖοι παῖδες Ἡφαιστου ὀνομάζονται (19). Περὶ τοῦ Διὸς ὀλίγον σκοτεινότερον εἶναι τὸ πρᾶγμα· δὲ ὅτι ἐν τοῖς διασωθείσι μύθοις δὲν φαίνεται ὁ πιθανὸς λόγος, δι' ὃν οἱ Ἀθηναῖοι ὀνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ θεοῦ τούτου ἐν τοῖς τῶν ποιητῶν ποιήμασι· διότι τοῦτο δὲν ἐγένετο, εἰμὴ οἰκειᾶς τινος σχέσεως πρὸς τὸν θεὸν ὑπαρχούσης, ὅποιαν οἱ μῦθοι δὲν φαίνονται ἀναγνωρίζοντες· ἐκτὸς ἐὰν ἐνταῦθα ἴσως ἀναφέρηται τὸ παρά τινι τῶν Γραμματικῶν ἀναγνωσκόμενον ὅτι ὁ Ζεὺς ἀνατραφεῖς ἐν Ἀρκαδίᾳ ἤ κατ' ἄλλους ἐν Κρήτῃ, κατὰ πρῶτον εἰς Ἀθήνας, προσήλθε, καὶ ἐκεῖ λαβὼν παρὰ τῶν Ἀθηναίων πρῶτων θείας τιμᾶς ἤρχισε νὰ λατρεύηται ὑπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ Πατρῴου Διὸς (20). Ἴσως τῶντοι ποιητῆς τις, ταύτην ἀκολουθήσας τὴν παράδοσιν, ὀνόμασε τοὺς Ἀθηναίους λαὸν τοῦ Διὸς· ἀλλ' ἴσως ἀπολεσθέντες μύ-

(16) Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Σχοίμαννος καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ Οὐέλκερος (F. G. Welcker die Aeschylische Trilogie Prometheus) ὅστις ἰδίως θεωρεῖ ἐπίτηδες ἐπινοηθέντα τὰ ἀνωτέρω, ἔνα περιελαβῶσι τὸν τῆς ἀρχαιότητος χαρακτηριστικὴν ἐπὶ Παισιστράκου στάσις· ὁ δὲ νεώτερος τοιαύτων ἀρχαιολογῶν ἢ πολιτικῶν ἀρχαιοτήτων συγγραφεὺς Κ. Φ. Ἐρμμαννος, ἀποδίδων ἱστορικὴν τινα βᾶσιν εἰς τὴν ἐπὶ Πανδῶνος γενομένην διαίρεσιν τῆς χώρας, ἔχνη ταύτης ἀνευρίσκει εἰς τὰς τέσσαρας φυλὰς, αἵτινες καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν τοῦ Ἀττικοῦ λαοῦ διατηρήθησαν (C. F. Hermann Griechische Antiquitäten I. § 98 καὶ 93 σ. 204 καὶ 25.) I. II.

(17) Θεολ. Θ. σ. 397.

(18) Περὶ μὲν τοῦ Κέκροπος ἴδ. Ὑγίου μῦθ. 458 καὶ 48 παρὰ Μεύρσιω de Regno Attic I. κεφ. 6. ἴδ. καὶ Εὐδοκ. ἐν Πλάτ. Β. 547. σ. 244 ἔκδ. Βυσαλίας. Περὶ δὲ τῶν νομιζόντων αὐτὴν Αἰγύπτιον ἴδε παρὰ τὸν Μεύρσιον. ἐνθ. ἀν. Ἐμμοτέρουσιον ἐν Ἀριστοφ. Πλούτ. σ. 773 σ. 262 ἔκδ. Λειψ. Περὶ δὲ τοῦ Ἐριχθονίου ἴδε Μεύρσιον. ἐνθ. ἀν. II. κεφ. 1. καὶ Ἀρποκρ. ἐν λ. αὐτὸχθονες. Ἐν γένει δὲ Πλάτωνος Τιμαίω 23. E.

(19) Αἰσχ. Εὐμένει 43.

(20) Σχολιαστ. Ἀριστοφ. ἐν Νεφέλ. 4470. « Πατρῴος Διὸς καὶ Ἀπόλλων ἐν Ἀθήναις τιμῶνται, ὁ Ζεὺς μὲν μετὰ τὴν ἐν Ἀρκαδίᾳ, ἢ, ὡς ἕτεροι, μετὰ τὴν ἐν Κρήτῃ ἀνατροφὴν, ὅτε πρῶτον ταῖς Ἀθήναις ἐπέστη καὶ ἐφάνη τοῖς πατρίσιν· ἕτερον σχόλιον εἰσὶν τιμᾶται παρ' Ἀθηναίους Ζεὺς Πατρῴος καὶ Ἀπόλλων διὰ τὸ πρῶτους ὑποδέξασθαι τὴν θεῶν εἰς τὴν χώραν, καὶ θυσίας συντελεῖσαι κατὰ φρήτρας καὶ δήμους καὶ συγγενείας μύθους τῶν Ἑλλήνων.»

θοι καὶ ἄλλας διηγήσεις περιελάμβανον, καθ' ἃς οἱ Ἀθηναῖοι ἐκοσμήθησαν διὰ τοῦ ἐπωνύμου τούτου.

Ἀλλὰ παραλιπόντες ἤδη τὰ πλάσματα ταῦτα, στρέψωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν πρὸς τὴν ἀληθῆ καὶ βεβαίαν τῶν φυλῶν διαγραφὴν, ἧτις, ὡς γνωστὸν, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι Κλεισθένους διατηρήθη, καὶ τοι μεταβλήθεισεν ὀλίγον τῆς σχέσεως αὐτῶν, διὰ δὲ τῶν ἀποικιῶν ἐκ τῆς Ἀττικῆς καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν μετηνέχθη.

Τὰ μὲν ὀνόματα τῶν φυλῶν τούτων ἦσαν Γελέωντες (ὅπερ ἄλλοι Γελέοντες ἢ Γελεῖοντες γράφουσι), Ὀπιητες, Ἀργαυοί, Αἰγικοριεῖς· περὶ δὲ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν καὶ περὶ τῆς καθόλου τῶν φυλῶν σχέσεως οὔτε οἱ ἀρχαῖοι πρὸς ἀλλήλους συμφωνοῦσι, καὶ τῶν νεωτέρων αἱ γνώμαι εἶναι διεφθιρόταται· πάντες ὅμως ταύτην τῶν φυλῶν τὴν διαίρεσιν εἰς τὸν Ἴωνα ἀναφέρουσιν, ὥστε οὐδεμία φαίνεται περὶ τούτου τῶν μύθων διαφωνία ὑπάρχουσα. Ἀλλὰ τὸν Ἴωνα λέγοντες εἰσηγητὴν τῆς τοιαύτης διαίρεσεως, ἀραιρεθέντων τῶν μυθικῶν περικαλυμμάτων, οὐδὲν ἄλλο φαίνονται λέγοντες, ἢ τοῦτο ὅτι αὐτὴ προήχθη καθ' ὃν χρόνον μετὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἀττικὴν μετανάστευσιν καὶ τὴν μετὰ τῶν παλαιότερων κατοίκων ἐπιμιξίαν αὐτῶν, ὁ μὲν λαὸς τῆς Ἀττικῆς Ἴωνες, ἡ δὲ χώρα Ἰωνία προσηγορεύθησαν. Διότι, εἰ καὶ διάφοροι αἱ περὶ τούτων παραδόσεις τῶν ποιητῶν, παρὰ πᾶσιν ὅμως σταθερῶς φαίνεται ἐπιρατήσασα αὐτὴ ἡ φήμη, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνοι δὲν εἰσέβαλον ἐχθρικῶς εἰς τὴν Ἀττικὴν, οὐδὲ νικῆσαντες τοὺς προτέρους κατοίκους ἄπασαν τὴν χώραν ἐαυτοῖς ὑπέταξαν, ἀλλ' ὡς φυγάδες τῆς ἐαυτῶν πατρίδος ἦλθον, καὶ εὐμενῆ παρ' ἐκείνοις εὐρόντες ὑποδοχὴν δι' ἀμοιβαίων ἐπιγαμιῶν μετ' ἐκείνων συνεδέθησαν, καὶ ἐκτοτε ὁ ἐκ τῆς συγχωνεύσεως ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν προκύψας λαὸς ἤρχισε νὰ φέρῃ τὸ νέον τῶν Ἰωνῶν ὄνομα. Λέγεται δηλοῦσι (21) ὅτι Εὐδοκῶς ὁ μῦθος τοῦ Ἕλληνος διὰ τὴν ἐν τῷ Εὐβοϊκῷ πολέμῳ ἐπικουρίαν παραληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἐριχθέως εἰς τὸ βασιλεῖον, ἐγέννησεν ἐκ τῆς Κρεούτης, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως, τὸν Ἴωνα. Ἰστέρον δὲ, βεβαίως ἀνέκθοντος τοῦ πληθυσμοῦ, ἀποικία τις, ἀρχηγὸν ἔχουσα τὸν Εὐδοκὸν ἢ, ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσι, τὸν Ἴωνα, ἐπλευσεν εἰς τὴν Αἰγιάλειαν, ἧτις ἐκ τούτου ὀνομάσθη Ἰωνία (22). Τέλος δὲ διωχθέντες ἐντεῦθεν οἱ Ἴωνες οὗτοι ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν (ἐπὶ τῆς

(21) ἴδ. ἐν πρώτοις Εὐριπ. Ἴων. 4—75 καὶ 4574—4594. Στράβων Η'. 383 Ἀπολλοδ. Α'. ζ. 3. — Εὐνοῖον σμ. εἰς Ἀπολλοδ. σελ. 40 καὶ 340. Ὑλοέμαννον (Hülsmann), περὶ Ἀττικῶν μύθων ἐν ἀρχῇ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδόσεως τοῦ Ἴωνος τοῦ Εὐριπίδου σελ. 34 καὶ 35.

(22) Ἄλλ' οὗτοι ἀνακληθέντες μετ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καταπιεζομένων ὑπὸ τοῦ πρὸς τοὺς Ἐλευσινίους πολέμου, ταύτης τῆς εὐκαρίας τυχόντες, ὑπέταξαν ἐαυτοῖς τὴν Ἀττικὴν, ὡς λέγει ὁ Ἰλμμαννος, καὶ ἐκ τούτου τοῦ χρόνου οἱ Ἀθηναῖοι ἤρξαντο ὀνομάζεσθαι τῶ τῶν νικητῶν ὀνόματι Ἴωνες (Hülsmann Aufhebung der Griech. Geschichte σελ. 120) Μάρτυρας δ' ἐπάγει τὸν Ἡρόδοτον Η'. 44) Στράβωνα (Η', 383) καὶ Πausανίαν (Ζ'. 4). Ἄλλ' ὁ μὲν Ἡρόδοτος μόνον Στρατάρχην τῶν Ἀθηναίων λέγει τὸν Ἴ-

διοριστικῆς ἐπιδρομῆς). ἐπανέστρεψαν πρὸς τοὺς ἐν Ἀττικῇ συγγενεῖς αὐτῶν, ἐνθα ὀλίγον διαστρίψαντες κατέλαβον τελευταίαν τὴν παραλίαν τῆς Ἐλάσσονος Ἀσίας, διατηρήσαντες ἕκαστε τὸ κύριον τῆς Ἰωνίας ὄνομα. Διότι οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τοὺς χρόνους τούτους δὲν μετεχειρίσθησαν πλέον τὸ ὄνομα, εἰ καὶ παρ' αὐτοῖς γεννηθέν· ἀλλὰ μάλιστα ἠτχύνοντο τρόπον τινὰ ἐπ' αὐτῷ, ὡς φρονεῖ ὁ Ἡρόδοτος (23), θεωροῦντες, νομίζω, ἀνάξιον ἔθνος ἰθαγενοῦς, τοσοῦτον ἐπὶ τῇ αὐτογθορίᾳ αὐτοῦ καὶ εὐγενείᾳ καυχωμένου τὸ εἶναι κοινὸν ὄνομα μετὰ λαοῦ ἐπήλυδος καὶ πολλὸν χρόνον πλακηθέντος. Ἀπίθανον λοιπὸν νομίζω τὴν γνώμην τῶν φρονούτων ὅτι ἡ μὲν Ἀττικὴ διὰ βίας κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰώνων (ἢ μᾶλλον Ἑλλήνων, διότι τὸ ὄνομα ἐκεῖνὸ ἀγνωστον ἦν πρὸ τῆς τούτων μετὰ τῶν ἀρχαίων Ἀττικῶν ἐπιμιξίας) οἱ δὲ παλαιοὶ αὐτῆς κάτοικοι ἐγέναντο φόρου ὑποτελεῖς τούτων ἔθεν δῆθεν καὶ τῶν Τελειότων ἢ φυλῆ οὕτως ὀνομάσθη ἀπὸ τοῦ τελεῖν. Θέλουσι μάλιστα ὅτι ἡ δυναστεία αὕτη τοῦ νικησάντος λαοῦ διέμεινε μέχρι τῆς τοῦ Σόλωνος νομοθεσίας (24). Ἄλλ' ἂν οὗτοι λέγωσιν ἀληθῆ, λίαν ἄπορον, πῶς οὐδεμία παρ' οὐδενὶ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων μνεία τοῦ πράγματος εὐρίσκεται· πῶς οὐδεὶς αὐτῶν οὐδ' ὑπενόησεν ὅτι διετηρήθη ἴχνος τι ἐκ τοιαύτης τῶν ἰθαγενῶν ὑποδουλώσεως καὶ τῶν ἐπήλυδων δυναστείας· διότι εἰ μὲν αὕτη τῶν πραγμάτων ἢ κατάστασις μέχρι Σόλωνος διήρκεσε, νομίζω ἀδύνατον ἢ παρὰ τοῖς μετέπειτα μνεία αὐτῆς τοσοῦτον νὰ διαφθαρῆ καὶ νὰ ἀφανισθῆ. Πρὸς δὲ τούτοις πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶμεν καὶ τὸ ἔξῃς, ὅτι ἡ παλαιὰ τῶν Ἐρεχθιδῶν γενεὰ τῆς βασιλείας τὴν κυριότητα, τὴν ὁποίαν πρὸ τῆς μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπιμιξίας εἶχε, καὶ μετὰ ταῦτα διατήρησε μέχρι Μελάμβου τοῦ Μεσσηνίου (25), ἐν ᾧ οὐδεμία ἀμφι-

ωνα, καὶ ὅτι ἐκεῖνοι ἀπὸ τούτου Ἴωνες ἐκλήθησαν· ἀλλ' εἰς ποῖαν περίστασιν, κατὰ ποῖαν ἐποχὴν συνέβη τοῦτο, δὲν προσδιορίζει· ὁ δὲ Στράβων δὲν λέγει ὅτι οἱ Ἴωνες ἀνεκλήθησαν κατὰ τὸν πρὸς τοῦς Ἐλευσίνοους πόλεμον ἐκ τῆς Αἰγιαλείας, ἀλλ' ὅτι μετὰ τὴν εὐτυχῆ ἐκδοσιν τοῦ πολέμου τούτου ἀποκίᾳ ἐστάλη ἐκ τῆς Ἀττικῆς εἰς τὴν Αἰγιαλείαν διὰ τὸν πλεονάσαντα πληθυσμὸν· ὁ δὲ Πausanias διηγεῖται ὅτι ὁ Ἴων ἐκ τῆς Αἰγιαλείας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐπανελθὼν τὸν βίον ἐτελεύτησεν, ἀλλὰ δὲν λέγει ὅτι κατὰ ταῦτον τὸν χρόνον οἱ Ἀττικοὶ ἔλαβον τὸ τῶν Ἰώνων ὄνομα, οὐδ' ὅτι ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὑπετάγησαν.

(23) Α, 1, 3.

(24) Νομίζουσι ὅτι ἐπιδοκιμάζεται ἡ τοιαύτη γνώμη ὑπὸ τοῦ ἐν Σόλ. 13 χωρίου τοῦ Πλοτάρχου. Ἐνθα οὕτως τῶν Ἑλλήνων ἢ εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐπιδρομῆς, οὕτως τῶν φυλῶν περιγραφῆ καὶ ὀνόματα οὐδ' ἐν ἀπλάσι λέξεσιν ἀναφέρονται. Λέγεται ὅτι οἱ πένητες ἐπὶ Σόλωνος ἦσαν ὑποτεταγμένοι τοῖς πλουσίοις· ἢ γὰρ, λέγει, ἐγεωροῦν ἐκείνοις. Ἐκτα τῶν γενομένων τελοῦντες, ἢ χοῖα λαμβάνοντες ἐπὶ τοῖς σώμασιν ἀγῶγμοι τοῖς δανείζουσιν ἦσαν κ. τ. λ. Ἄλλὰ τί κοινὸν ἔχει τούτο πρὸς τοὺς Ἑλλήνας καὶ Ἴωνας; τί πρὸς τὴν τῶν φυλῶν διάταξιν καὶ σχέσιν;

(25) Καὶ αὐτοὶ οἱ λέγοντες ὅτι ὁ Σοῦθος καὶ ὁ Ἴων ἐβασίλευσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ δὲν διαχωρίζονται οὕτως ὅτι διὰ βίας ἐγένεον οὗτοι κάτοχοι τῆς βασιλείας, οὕτως ὅτι οἱ Ἐρεχθίδαι ἐν τῷ ἑσπερῶν χρόνῳ ἀπεκλείσθησαν αὐτῆς. Ἴδε Ἑὐνιον εἰς Ἀπολλόδ. σελ. 310. Οἱ πλείστοι ὁμοῦς δὲν ἀναγνωρίζουσι ὡς βασιλεῖς τὸν Σοῦθον καὶ τὸν Ἴωνα.

βολία ὅτι οἱ Ἕλληνες, ἂν, διὰ βίας καταλαβόντες τὴν Ἀττικὴν, ὑπέταστον ἑαυτοῖς τοὺς ἀρχαίους κατοίκους, ἔμελλον καὶ τὴν βασιλείαν τοῖς πρότερον βασιλεῖς ἐκβαλόντες τῆς ἀρχῆς, εἰς τὸ ἑαυτῶν ἔθνος νὰ μεταβιβάσωσιν.

I. Π.

(Ἐπεται συνέχεια.)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐπὶ τῶν ἠρωϊκῶν
τῆς ἀρχαιότητος χρόνων.

—o—

Α'. Πολιτικοὶ θεσμοί.

Τὴν ἐκθεσιν ταύτην περὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους κατὰ τοὺς πρώτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ χρόνους, ἀρυόμεθα πρὸ πάντων ἀπὸ τῶν διδύμων ἐκείνων ἔργων, τὰ ὅποια φέρουσι τὸ ἀθάνατον τοῦ Ὀμήρου ὄνομα, καὶ ἀποτελοῦσι τὰ λαμπρότερα κειμήλια τῆς νεοζούτης καὶ σιτλοῦσης ὑπὸ χάριτος καὶ κάλλους Ἑλληνικῆς εὐφυΐας. Τὰ ὑμνηθέντα παρὰ τοῦ ἀριστοτέχνου τούτου πρόσωπα καὶ γεγονότα δὲν δύνανται βεβαίως νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἔχοντα ἱστορικὴν ἀξίαν, ἀλλ' ἡ γενομένη παρ' αὐτοῦ περιγραφή τῆς κοινωνίας, τῶν ἠθῶν, τῶν δοξασιῶν, δὲν εἰσπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ὡς μυθικὴ, οὐδ' ὡς παραστήσασα κατάστασιν πραγμάτων ὅλως ἀλλοτρίαν τῶν ἀκροατῶν τοῦ θαυμασίου ἐκείνου ἔπους. Ἄν ἡ περιγραφή αὐτοῦ δὲν ἐξεικονίζεν ἰδέας, καὶ κοινωνικὰς σχέσεις, καὶ αἰσθήματα οἰκεῖα εἰς τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ, ἤτελε βεβαίως φανῆ εἰς αὐτοὺς ἀκατάληπτος καὶ ἀδιάφορος· ὁ ποιητὴς μεγαλύνει καὶ καλλύνει πολλάκις τὰ ἀντικείμενα περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ, ἀλλ' ὅτι ἀναπλάττει ἰδανικὸν κόσμον, εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ παραδεχθῶμεν. Ὅχι, ὁ Ὀμηρικὸς κόσμος δὲν εἶναι ὅλως φαντασιώδης. Αὐτὴ τοῦ θαυματοποιοῦ ἐκείνου ἡ μαγικὴ ῥάδιος δὲν ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ εἰς τὸ εἶναι ἐκ τοῦ μηδενὸς τὸν ἐξαισίον τούτον βίον· ἀλλ' εἶναι κόσμος ποιητικὸς ἄμα καὶ πραγματικὸς· ποιητικὸς μὲν ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα καὶ τὰ γεγονότα, πραγματικὸς δὲ ὡς πρὸς τοὺς κοινωνικοὺς θεσμοὺς, ὡς πρὸς τὰ ἠθικά καὶ θρησκευτικὰ αἰσθήματα, ὡς πρὸς τὸ μέτρον τῶν γνώσεων καὶ τῶν τεχνῶν.

Λέγοντες ὁμοῦς ὅτι παρίστηται τὴν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ κοινωνικὴν κατάστασιν, δὲν ἐννοοῦμεν νὰ περιζώσωμεν τὴν ζωγραφίαν ταύτην ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ἐνάτης π. Χ. ἑκατονταετ., καθ' ἣν ὑποθέτομεν ποιηθείσας τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν. Ὅστις